

Selmeczbányai Híradó.

TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 „
Negyed évre	1 „
Egyes szám ára 10 krajczár.	

Felolós szerkesztő:

VÖRÖS FERENCZ.

Kiadók:

JOERGES AGOST ÖZV. ÉS FIA.

A lapot illető szellemi közlemény a szerkesztőre, az anyagi rész pedig a kiadókra czimzendő.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DIJA:

100 szóig 2 frt., ezenül minden megkezdett 100 szónál 50 krral több

Magánhirdetések megállapodás szerint számítatnak.

Nyilt-tér három hasábos sorért 10 kr.

Bélyegdíj minden hirdetésért 30 kr.

Kéziratok nem adának vissza.

A F. M. K. E. feladata.

Csak úgy madártávlatból tekintve is a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület működését, azt vesszük észre, hogy az egyesület egy idő óta fokozottabb tevékenységet fejt ki céljai elérése végett.

Az előttünk fekvő évi jelentésből azt a benyomást merítjük, hogy az egyesület kebelében valami újabb erő liktet, mely nem elégedve meg a bár biztos de lassú ovodaalapítással, tökégyűjtéssel, hatáskörét szélesbíteni s munkáját gyorsítani törekszik.

Bizonyítását látjuk ennek az állításunknak amaz előkészületekben, melyek az egyesület mai és holnap ünnepét megelőzték, továbbá a Szepességnek az egyesület működési körébe történt belevonásában.

Ennek az igazató erőnek tulajdonítjuk azt a törekvést, hogy az ez idei közgyűlés az eddigieknél impozansabb legyen külső fényben és tartalmasságban.

Jól esik ezt az igazatást észlelnünk s nem kutatjuk azt, vajjon csak egyes egyénben, az elnök, vagy a titkár személyében leljük-e fel azt s azon hitünknek adunk kifejezést, hogy ha ma csak az egyikben vagy a másikban kell is az igazatót keresnünk, maholnap többben, százával jutnak erre az álláspontra, arra a meggyőződésre, hogy a lassúság, a rendszerré fejlett ovatosság a mostani viszonyok között, a mikor az ellentábor az igazatás minden nemét

TÁRCZA.

A francia ipar megteremtője.*)

Az anya, ha serkenteni akarja gyermekét, rendszerint példát állít elébe egyik-másik ismerősében.

Az ipartól iránti érdeklődés fölkeltésénél soha sem mulasztjuk el a külföldre való hivatkozást.

Ha korszak, századok más korszaknak, századoknak tanulságnál szolgálhatnak, úgy nyugati szomszédjaink történetének nem egy korszakáról, századáról mondhatjuk ezt el hazai viszonyainkra vonatkozólag.

A művelődés folyamán föllépő dagály és apály, a haladás és visszacsúszás ép úgy osztályozza a nyugati államok művészetét s tudományban előbbre haladt népeinek, mint nekünk itt a Kárpátok alján, s e tekintetben nem ok nélkül hivatkozunk Franciaország példájára.

Ámde ha ez ország fejlett iparának történetét olvassuk, a korszellem ellenállhatatlan idomító erején kívül egy más tényezővel is találkozunk, mely a világszerte kezében tartó francia ipar jelen fejlettségéhez nagyban hozzájárult, — és e tényező egy egyes ember: Colbert vala.

Felolvasom tárgya a francia ipar emez alapvetőjének megismertetése s ezelő az ő életéből, működéséből, tettekből szóban nyilvánított intenciójából oly következtetéseket vonni le, melyek roánk magyarokra tanulságosak, hasznosak.

Colbert Jean-Baptiste 1619-ben született Rheimsben, hol atyja posztókereskedő volt

A gyermekről iskolás korában azon nézetet vallott

*) Felolvasott a „Selmeczbányai iparos ifjuság önképző óra” által rendezett napépen 1890. évi decz. 15-én.

felhasználja áldatlan munkájában hazaellenes céljainak érdekében, nem vezet célhoz.

Ma Szepesmegyét nyertük meg, holnap tán a rusznnyákok labta megyék társulnak hozzánk s rövid idő múlva a F. M. K. Egyesület nemcsak a papíron viseli a „Felvidéki” ezimet, de a valóságnak megfelelőleg is.

Üdvözljük a F. M. K. Egyesületet e gyorsított munkája közben s el nem mulasztatjuk évi jelentésében közzétett feladatait e helyen is ismertetni, a melyek a következők:

Igazuk van azoknak, kik azt állítják, hogy az országban lakó nemzetiségek közül a felvidéki szlávok azok, kik a magyar nemzetre nézve, a panszláv mozgalomhoz való csatlakozásuk esetén a legveszélyesebbek; mert hisz sem a román, sem a szerb, de a többi kisebb nemzetiségek sem támaszkodhatnak a szomszédságban oly hatalmas állammal bíró nemzetre, mint a felvidéki szlávok és így az ellenük való védekezés különösen fontos.

Ebből az következnék, hogy a felvidéken a nemzetnek nagy erőfeszítéseket kellene kifejtenie, hogy nemzetiségünk, nyelvünk, nemzeti irányu művelődésünk, vagy legalább is a nemzeti egység érzete tért hódítson.

Pedig ha az ezen év elején megjelent népszámlálásnak eddig köztudomásra jutott eredményeit számba vesszük, nem lehetünk meglepődve nemzetiségünknek a felvidéken lakó több, mint másfél milliónyi tótok között elért sikereivel; de általában sajnosan kell elismerünk, hogy a magyar nyelv az ország más ajkú lakói között nem azon belterjességgel hódít tért, mely egy államfentartó nemzet nyelvének terfoglalásánál várható volna.

Sietünk azonban kiemelni, hogy a népszámlálás nemzetiségünk terjedésére nézve biztos adatokat nem szolgáltat, mert a számláló lapok az anyanyelv iránt

tak hozzátartozói, hogy „bodzaféjú filkó, nem lesz belőle soha semmi. Nem érdemes taníttatni” s ezért kifogták az iskolából s egyik nagybátyjához Troyes város legelső kereskedőjéhez adták. Itt már bevált. Dolgozott, tanult, a kétszerkettő foglalja el minden perczét s rövid évek múlva ő vezető a kiterjedt üzlet összes levelezéseit az Antwerpen, Frankfurt, Lyon, Firenze és Velencezében levő fióküzletekkel.

Majd elhagyja helyét s egy lyoni, később pedig egy párizsi bankir üzletébe megy s még csak húsz éves, midőn már harmadszor változtat pályát.

E közben egyik nagybátyja után veszi Le Tellier hadügyi államtitkárnak nővérét — mely sógorsági viszonyt a mindig számító Colbert azonnal hasznára fordít, amennyiben a bankházak iródaiból a hadügyiekké lép át.

Huszonegy éves korában egy ezredet kvártélyoz el; majd hadbiztossá lesz s ebben a minőségben részt vesz a katonatörzásokban, a nustrálásokban, a katonaság elhelyezésénél.

Kitartó szorgalma, pontossága, alázatossága fokról-fokra emelik és sógora titkárul veszi maga mellé.

Midőn 1647-ben egy nagybátyja az ellenséghez pártolván, elkobozott javait a koronára szállanak; ő nyeri meg azokat királyi adományképen.

Sógora annyira megkedvelte, hogy 30 éves korában már államtanácsosi rangra segítette s e mellett beajánlotta Mazarin bíbornok miniszternek, ki ekkor mindenható volt Franciaországban.

Colbert új állásában is nélkülözhetetlenné vált s a fővánságáról ismert Mazarin jutalmazására találta érdemesnek az ő hasznos munkásságát.

A pénzübeli jutalmat elfogadja ugyan Colbert, de alázatos hajlónások, édes szavak kíséretében értésre adja Mazarinnak, hogy ő nem ily jutalmakra vágyik, az ő munkáját tallérokkal nem lehet megfizetni s csak

tartalmaztak kérdést, mi helytelenségekre vezetett, mivel igen sokan, ha más volt is az anyanyelvünk, mint a magyar, ma már mégis magyaroknak vallják magukat; így történt azután, hogy sokan ösztönén kívánván a felvetett kérdésre válaszolni daczára, hogy magyarokul vallják és érzik magukat, mégis az anyanyelv rovatra a tót, román, nemet stb. írták be, mint mely nyelven anyjukkal előzőr gagyogtak. — Igen kívánatos volna, ha ezen visszesség a jövő népszámlálásnál többé elő ne fordulna; és hogy e részben a társadalom is szavát hallassa, kérjük a t. közgyűlést, intézzen a nm. m. kir. kereskedelemügyi miniszter urhoz feliratot, melyben kérelmeztessek, hogy a jövő népszámlálásnál ne az anyanyelv, hanem a mindennapi érintkezési nyelv iránt foglaltassék a számlálólapokon kérdés.

A magyar nemzetiség terfoglalásának megfigyelésénél nem tagadhatjuk, hogy a külső benyomás sokkal jobb, mint tíz—husz év előtt volt; a társadalmi osztályok jobbik része erősen magyarosodik, sőt állíthatjuk, hogy legtöbb helyütt egészen magyar; a felsőbb osztályoknál az egymásközött való érintkezésben is azelőtt oly gyakori használata az idegen nyelveknek ma csak elvétve tapasztalható; a magát magyarnak valló, de vegyes nyelvűségénél fogva jogosan ugynevezett tót gavalleroknak faja erősen pusztul és helyt ad a fővárosias műveltséggel bíró, tisztán magyar fiataloknak; — nem említve a magyar művelődés gőcpontjait képező nagyobb városokat, még a felvidék kis városainak lakói is, különösen az ipart, a kereskedelmet izzók között a magyar nyelv szívesen fogadtatik és tért hódít. A felvidék magasabb társadalmi osztályainak hazafisága kétségbevonhatatlan, a nemzeties gondolkodás erősen fejlődik és hogy ezen osztályok a magyar államiságnak, a nemzeti létnek biztos alaposloplavá izmosodjanak, ehhez meg kellő kitarthatnak és rendszeres eljárásnak kellene járulnia; a hazafias elemek kitartható és rendszeresen szervezett működése mellett, könnyű volna az elévedetkek befolyását a rendelkezésükre álló terten is

azért nem küldi vissza az ajándékot, mert nem akarja az ajándékozót megsérteni.

Mire aztán kinevezeti Mazarin a jövendőbeli királyné kabinettitkárává.

Mint majdnem minden hivatal, úgy ez a méltóság is eladható volt akkoriban Franciaországban s Colbert azonnal túlad e méltóságon s kap érte felmíllió lívert.

Vagyonnak, bizalomnak birtokában, azt is, ezt is hatványozott mértékben használja föl érdeki szempontjából. Rokonait egyre-másra fölsegíti papi javadalmakat, méltóságokat, hivatalokat kéregyven résztükre. A porból emelkedő ember magához emeli családját, biztos támaszkolul későbbi pályáján.

Majd előáll egy nagyobb követelésével; föltétlen bizalmat kövelete Mazarintól; az állami titkokat.

Mazarin haboz, mert hisz a ki ilyfajta megbízást kap, az mintegy részesévé lesz a legfőbb kormányzatnak; ilyesmben nem lehet akárkivel kísérletet tenni. De Colbert nem tágit, kér és hajlong s foly ajkáról a szó behízelgően, simán, — s eléri azt, hogy a haldokló Mazarin így szól XIV. Lajoshoz: „Mindent Felségednek köszönhetek, de azt hiszem, minden tartozásomat lerovom azzal, hogy Felségednek Colbertet hagyom”.

Igy jutott végre Colbert a legmagasabb polezra: a kormányra, államminiszterégre.

Kezében immár a hatalom; lassuk miként használja ezt?

Célja Colbertnek — mint egy kortársa írja — hogy hazáját más országnál vagyonosabbra tegye, hogy Franciaország bővelkedjék áruezikekben, gazdag legyen a művészetben és a föld minden javában, egy államra se szorulva, de elárastva minden államot áruival. Fölselegesse tenni az idegent.

Az államnak ilyen szerepe, mely a polgári munkával kapcsolatos, addig ismeretlen volt; mert az államok, uralkodók eszményképe a családi összeköttetések

ellensúlyozni, sőt semmivé tenni és mi csak örömmel látunk, ha a szervezkedés megfelelő formában egy társadalmi, mint egyházi tereken ott, ahol szükséges, kellő kitartással kezdeményeztetnek.

Hogy egyesületünk részéről a támogatás és karöltve haladás az ily bármely oldalú kezdeményezés esetére biztosítva van, ebben, ismervé a t. közgyűlés és egyesületünk tagjainak hazafiasságát, kételkedni egyáltalán nem lehet.

A falusi nép körében sokkal kedvezőtlenebbek a viszonyok, mint a magasabb társadalmi osztályoknál és bár a nép nagy többsége nem idegenkedik a magyar nyelvtől, de elegendő alkalma nincs azt eltanulni, mert az iskolák ha részben javulnak is, de jelenleg még csak szörvénysan képesek nyelvtanítás feladatuknak megfelelni: különösen a felekezeti iskolák egy része által felmutatott eredményekkel nem lehetünk megelégedve: hisz e részben igen elismert és törvényellenes állapotok fenlétét tanúsító tapasztalatokra lehetne hivatkoznunk, de csak azt emeljük ki, hogy még komoly tanfélék is kénytelenek voltak a törvény által előírt feladatoknak egyáltalán meg nem felelő, törvényes kellekkel, oklevéllel, a magyar nyelvet beszélő tanítóval nem bíró szükség iskolák létesítését javasolni, mert az iskolák felállítására hivatott közfelügyelők, a községek, a hitfelekezeti és az állam törvényszertelen ellátott, képzett tanítóval bíró iskolát felállítani sok helyen nem képesek. Hiányosnak kell mondanunk a népiszkolák ellenőrzését is; nem a tanfelügyelőkön mulik, hanem azon, hogy túl vannak halmozva munkával és az állam nem képes a kellő segédkezéssel rendelkezésre bocsátani; így valóban nehéz a veszélyes kezében levő népiszkolákban folyó tanítást ellensúlyozni, nehéz a népoktatást javítani.

A községek, az állam, a hazafias érzélttel felekezeti és a társadalom részéről a legelőszántabb és a legintenzívebb működésre és messzemenő áldozatokra van szükség, ha a népoktatás terén fenlévő bajok orvoslást komolyan akarjuk.

Hogy mi ezen kizdelmekben a kellő súlylyal részt vehessünk, igyekeznünk kell egyesületünket minden irányban erősíteni, különösen pedig jövedelmi forrásaink fejlesztésére fordítsunk gondot és oda kell hatnunk, hogy egyesületünk részére új jövedelmi forrásokat nyissunk, sőt csakhamar megfontolandó lesz, nem-e kellene a közművelődési pótadók kivételét az érdekelt törvényhatóságoknál kezdeményeztetnünk.

Mert kizárólag új jövedelmi források teremtésével és különösen a közművelődési pótadók segítségével lennénk csak képesek a szükséges súlylyal, ott, a hol kell fellépni, a küzelemből nekünk jutó részt sikerrel elvállalni, csak így lennénk képesek ott, hol a népiszkola hazafiatalan kezében van, hazafiatalan vezetett iskolákat, óvodákat teremteni.

Magyarosító mozgalom.

„A ki magyar: magyarosítson!” E jelszó alatt mozgalom indult meg, mintegy feleletül a társadalom

és a fegyveres erő által megalapítandó egyetemes monarchia vala; ez volt kivétel nélkül minden államé és még manapság is. Ennek az eszköze csaknem kizárólag a nyers erő, a fegyverhatalom tulsúlya; amazé az anyagi tulsúly mellett a szellemi fölény. Ez az erőszak avult politikájá, amaz az első példája, eredeti mintája az egészen újkor értelemben vett cultur-politikának.

Melyik néposztályal igyekezett e célját elérni? a főnemességgel, a nemességgel, a polgársággal-e?

Ó munkára hívta fel nemzetét s zászlaja alatt szívesen látott vala bárki is.

A nemesség idegenkedett a jöttmentek tartott ministertől, a nép földhözragadt szegény, baromi munkára kárbotzatott, értelmetlen tömeg volt.

A polgárság tudatlan, a közfóval mitem törődő. Nagyon kevés azok száma, kik zászlaja alá sorakoztak s ezek is nagyrészt haszonlesésből.

Csakhamar átlátta Colbert, hogy nemesek az egyes osztályokat, de egész nemzetét át kell alakítania, nevelnie.

Megindultak az óriási reformok, minden közérdeket felölelve. Legelőször a visszaélések ellen.

Colbert nem azt tartotta, hogy a kisebb tolvajokat fogdossa össze, a nagyokat nem, ő emezek ellen lépett föl először.

Fouquetnek a híres pénzügyminiszernek, ki már-már a király hatalmával birt és sokkal fényesebb udvart tartott, mint a király, bukni kellett, mint föltűnőnek, ki az államot évenként milliókkal károsította meg. Börtönbe került s szegényében halt meg. Vele bukkott az arisztokrátiának számos bűnös tagja.

Rendkívüli törvényszéket léptet élethe a király pénzügyei körül elkövetett csalások kinyomozására.

Nagy izgalom támadt erre a regale bírlők között. Pénzváltással próbálnak szabadulni a nekik vetett kezelezből; husz millió lívet ajánlanak föl, hogy a csapást elhárítsák. A kormány kérelmetlen, megnyitnak

összes körei által megvetéssel sújtott felségfolyamodók ellen. Az ügy kezdeményezői Sik Sándor dr., Preyer Hugó dr. fővárosi bizottsági tag és Graza György lap-szerkesztő. Sztét is boesatották az íveket, hogy 1 frt tagsági díjjal „Magyar egyület” a szervezőnek és ez egylettel a nyilvános helyeken, a kereskedelemben és a társadalom minden körében propagandát csináljanak a magyarságnak.

A felhívás szó szerint a következő:

„Polgártársak!

Magyarország fővárosa nem eléggé magyar. Bámulatosan halad, de nemzeti szelleme nem tart lépést e haladással. Budapest az ország szíve, de e szívből idegen érzelmek is dobognak. A közeli napok eseményei megdöbentően világították meg a helyzetet.

Ídeje, hogy eselekedjünk. Egyesüljünk a hazai nyelv védelmére! Fogjunk kezét: tegyük Budapestet teljesen magyarrá. Csak azzal s akkor fogjuk a honfoglalás ezredévtől méltóan megünnepelhetni, ha ez ország minden fia nyelvben is magyar; mert csak a nyelv egysége teremti meg a gondolkodásnak és a törekvéseknek közösséget.

E hazafias feladatot csak önmagunk oldhatjuk meg. Mozgósítsuk magat a társadalmat! Hassunk közvetlenül polgártársainkra, a mindennapi életre, nyilvános helyeken s a családi tűzhelynél. A ki magyar: magyarosítson! Legyünk fáradhatlan apostolok, minden téren és minden alkalommal. Kiki azon körben, melyben mozog.

Lelkesedésünk tetteiben nyilvánuljon! Hangzatos szavakkal, puszta beszéddel cselhöz soha sem jutunk. Cselekvő buzgalomra van szükség. Meg kell történni az általános közönységet. Az igazi hazaszeretet nem lanyha s nem tűr elnézést.

A főváros megmagyarosodásának legnagyobb gátja a helybeli német sajtó, melynek zöme sem nyelvünk, sem törekvéseink iránt kellő érdekléssel nem bír, sőt az idegen szellemnek apoloja és állandó terjesztője.

Törekedjünk a helybeli német sajtó kiküszöbölésére. Ne füssünk rá elő. Ne hirdessünk benne. Hassunk testtel-lelekkel oda, hogy nyilvános helyeken helybeli német lapot ne tarissanak.

Csak oly üzletben vásároljunk s csak oly iparosoknál rendeljünk, hol a cég, a kiszolgálás, a levelezés, a számla: magyar.

Német mulatóhelyekre ne járjunk.

Ne tőrjünk német ólapot, sem német pénzért.

Beszélgjünk magyarul s törekedjünk arra, hogy minden polgártársunk hasonlóképpen eselekedjek. Írjunk ki azt a sokaknál divó rossz szokást, hogy a ki magyarul tud, kényelemből még is inkább németül beszél.

E célokra „Magyar-egylet” alakul. Egyelőre a fővárosban. Tagja lehet minden feddhetlen életű magyar ember. Tagsági díj egy évre 1 forint. A részletek beható megbeszélése és megállapítása a közelebbi összehívandó alakuló közgyűlésnek lesz feladata.

A ki velünk érez, sziveskedjék hozzájárulását jelen iv aláírásával kinyilvánítni.

Budapesten, 1891. évi augusztus-hó 4-én.

Az előkészítő bizottság.

a börtönök, a főbírnők halállal lakolnak s csak ezután fogad el a kormány százharmazék milliónyi váltást!

A kereskedőkben lett nemesektől visszaveszi a kormány a nemességet, mi felette fontos ténye volt, mert a meggazdagodott kereskedők a nemességet megvásárolva, az adó fizetése alól fel voltak mentve és visszaélés következtében a katonáskodást is lerázták magukról.

Az általános felajdulásból mi hallatszák ki? minő szokatlan hang ez? a népnek örömjaja, ujongása; e szigorú igazságosság feltámasztotta, ugyszólván megteremtette a polgárságot.

Nagy visszaélést látott Colbert a hivatalvásárlásban is. Mivel nagy ára volt a hivatalnak, csak igen gazdag emberek vásárolhatták meg. A nemesség mely — mint Richelieu írta, oly szegény a pénz dolgában, mint a mily gazdag tisztességben és becsületben, nem juthat hivatalhoz — csak a kereskedés útján meggazdagodottak tehetik ezt.

Colbert elhatározta, hogy visszaváltja a munkával össze nem kötött tisztségeket, melyeknek tulajdonosai az adóközségekben végtelen károkat, zsarolásokat követtek el.

Nagy lett erre a rémület az érdekettek sorában, kik megriadva futnak össze s felajánlanak már egyszer megvett tisztségeikért 61 millió lívet.

Colbert nem fogadja el a nagy mennyiséget, mert mint mondá, a „király többre becsülti népe boldogulását”.

Igy rombolta le Colbert a régi bűnök várait s helyökbe a becsülettel munkának épített műhelyeket.

Most már az építés terére lépett. Vilagszerte keresi, kutatja a szakmájukban legkifinobb mestereket s ezeket állítja be néptanítóknak a műhelyekbe, gyárakba, bányákba, laboratóriumokba, műtermekbe. Iskolába fogja egész nemzetét, hogy ez a nemzet

Munkahivatal szervezése Franciaországban.

A francia törvényhozásnak betérjesztetett a munkahivatal szervezésére vonatkozó törvényjavaslat főfőtti bizottsági jelentés, mely érdekes tanulmányt tartalmaz a más államokban fenálló munkahivatalokról.

A munkahivatal feladata mindazon adatok és információk gyűjtésében és közzétételében fog állni, melyek a munka és tőke közötti vonatkozásra, a munkásokra, a férfiak, nők és gyermekek munkabérére vonatkoznak.

A hivatal az ipar- és kereskedelmi miniszteriumnak lesz alárendelve és annak költségei évenkénti 152,000 frankkal vannak előirányozva. A hivatal működéséről évenként jelentést tartozik közzé tenni. Érdekesnek tartjuk ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy a párizsi munkatőzsde „Bourse de Travail” öt emeletes új épülete legközelebb fog megnyitattani.

A munkatőzsde alapításánál első sorban a munkaközvetítést vették az alapítás alapjául, de a célja ennél sokkal messzebb menő, mert szintén hivatva van szociális reformokat előkészíteni. E szerint a munkaközvetítés mellett, a mit az egyes szakszerveületek végeznek el a nekik berendezett irodákban, még azt a feladatot is, mint hivatásának kiegészítő részét kell elvégeznie a tőzsdének, a mit az Egyesült Államok munkastatisztikai hivatala, a schweizeri munka-fitkarság vezet, t. i. mindazon viszonyokat megvizsgálja, melyek a munkások helyzetére és követeléseire vonatkoznak és törvényhozási intézkedésre a szükséges anyagot és az indokokat egybegyűjtjeni. A munka-tőzsde alapját kizárólag a szakszerveületek képezik, melyeknek a munka-tőzsdén tildezési és tanácskozási joguk van.

Ezen egyesületek nemesek az ipar valamelyik ágát megtanult és egyáltalán nemesek iparos munkások képezik, hanem tanulatlan és ugynevezett szellemi munkások is képeznek szakszerveületeket. Így találunk a többi közt szakszerveületeket könyvvezetőkben, kereskedő-segédkekben és kereskedelmi utazókban, valamint az üzcasapörök, háziszolgák stb. külön-külön szakszerveületek. Minden egyes egyület — jelenleg 150 ilyen egyület van — évenként egy-egy küldöttet választ, a kik együttesen képezik a munkatőzsde vezérbizottságát. E bizottság nyolcz különböző albizottságra oszlik és ezek úgy egyenként mint összesen mindazon kérdésekkel foglalkoznak, melyek a munkásságot közvetve vagy közvetlenül érdeklik. Ebből a bizottságból van megalkitva a 21 tagból álló végrehajtó-bizottság, melynek tagjai új választás alá kerülnek.

A végrehajtó bizottság öt albizottságra alakul s pedig: közigazgatási, pénzügyi, propaganda, szerkesztőségi és statisztikai bizottságra s saját kebeléből választ két titkárt, egy pénztárnokot, egy levéltárnokot és a munka-tőzsde hivatalos közlönyének szerkesztőjét, mely lap jelenleg hetenként egyszer jelenik meg.

(A keresk. jog- és ism. t.)

majdan tanítójává lehessen az egész világnak.

Colbert idejében a hollandok a legjobb hajóesok; szorgalmasak, becsületesek. Gyorsaságuk bámulatos. A mellett, hogy a fa-nyaggal gazdálkodva bántak, egy-egy hollandus naponként annyit végzett, mint három francia.

Colbert csapatostul és családostul telepit a francia gyárakba hollandokat, ezeket művezetőkkül, munkásokul alkalmazva, s melléjük francziákat beosztva.

Azt írja ezekre vonatkozólag Colbert egyik intendánsához egyebek között, hogy „jó lesz, ha minél több francia növendeket és fiatal munkást rendel melléjük, s annyival nagyobb gonddal járjon el ez ügyben, mert nemzetünk állandó természeti hibája a pazarlás és munkaközben a gazdálkodás hiánya.”

Rövid néhány év alatt már így ir intendánsaihoz: „Nincs többé oly égető szükségünk hollandi ácsokra, hogy ne nélkülözhetnők őket, műhelyeink, hála Istennek, eléggé el vannak látva.”

A posztógyártásban szintén Hollandia járt elől. Colbert egy vállalkozó posztógyárost hozat be Hollandiából, ellátva kedvezményekkel, hogy honi gyártmányával kiszorítsa az idegent. E célját el is érte. Már 1669-ben Franciaországban több mint 60.000 posztógyári munkás dolgozott több mint 44.000 szövőszecken.

Midőn a posztógyáros fia egy új gyár alapításához engedélyt kér, Colbert megadja azt neki, de oly föltétellel, ha nem oly fajta posztót gyárt, mint aminőt a mai létező gyárak, hanem az angliai és hollandi posztóhoz hasonló, ép oly finom és ép oly széleset.

Egymást érik ezek után a munkás toborzások, kitűnő ügynökei járnak e célból idegen földön, a szomszéd országokban.

Addig csak a katonatoborzás volt ismeretes, Colbert a munkás-toborzást hozta be s tette hasznossá. Így ke-

Levelezés.

Bélabánya, 3 VIII. 1891.

Tekintetes Szerkesztő úr!

Becses lapjának e hó 2-án megjelent számában egy level van közölve, mely különösen a halicsi tó gátjának mentési munkálataival foglalkozik, s e lap előző számában, a múlt hó 21-én történt árvízről szóló tudósításban foglalt téves állításokat akarná, mint mondja: „a valóságnak megfelelően” előadni, közlésében pedig nem tartja meg ígérteit, mert azt mondja, hogy a halicsi tó gátmentési munkáját: kizárólag a kohómunkásokkal végeztette s zárjel közé teszi, hogy a bélabányai főzöltség nem volt ott; mivel ezen állítás a valóságnak meg nem felel, ezt köztársaságunk tartom a valóságunknak csakugyan megfelelően előadni.

Az említett gondnok úr biztosan tudja, hogy a bélabányai főzöltségből 16 ember, kiket én aláírtam az ő megkeresésére vezényeltem egy szivattyúval Mendl Frigyes gyakorló mester s Walmráth Károly szakaszvezető urakkal együtt a bélabányai kohóhoz, a gátmentésnél jelen volt; ez Wagner József úrnak taian azért nem tűnt fel, mert a főzöltség nem voltak egyenruhában, de mint mondtam tudnia kell a főzöltségtől, mert ő küldtél hozzám egy Minka nevű kohómunkást azon üzenettel, hogy a kohó veszélyben van, küldjék le néhány főzöltséget egy fecskendővel, ezt én rögtön meg is tettem, tehát a bélabányai főzöltség valósággal jelen voltak a gátmentésnél.

Különben a bélabányai főzöltség soha nem tett pénzért semmi néven nevezendő szolgálatot, tehát most sem vár arra; tény az, hogy a bélabányai főzöltség már sok veszély alkalmával kinttette magát. Ezen kijelentéssel az egész ügyet részemről befejeztem nyilvánítom, de ezzel tartoztam magamnak és a főzöltségnek, azért kérve jelen levelem közlését, maradjon a tekintetes Szerkesztő úrnak alázatos szolgálja.

Nagy Gyula,

bélabányai főzöltség parancsnok.

A fenti levelet csakítva közöljük; megjegyezzük azonban, hogy az általunk megjejtett puhatóások alapján arról győződünk meg, hogy a bélabányai főzöltség valóban részt vettek a mentési munkában, de csak a kohónál. Hogy a veszély pillanatában a tó gátján is jelen voltak-e, ezt nem áll módunkban megállapítani. Készséggel elismerjük egyúttal Wagner József kohófőnök úrnak a gát védelmében kifejtett tevékenységét, mit a júl. 21-iki vízáradatról szóló közleményünk sem vont kétségbe. Szerk.

Különfelek.

— A felvidéki M. K. E. az évi rendes közgyűlését, mint már említettük, augusztus 9. és 10-én Liptómezőgyében, Rózsahegyen fogja tartani. A F. M. K. E. ezen közgyűlése kiváló politikai fontosságot nyer az által, hogy ugyanazon megyében fog lefolyani, melyben tavaly az ág. evangélikus püspök felavatásakor a pásztorok országára szóló botrányokat idéztek elő. Igen kíváncsi lesz tehát, hogy az ottani tót népnek megmutat-

rúlték Franciaországba a hollandi olajtörök, szűfésök, eszterők, dobánytermelők, olasz eszatonra- és szilipkészítők.

Csipkével Britsellel és Velenceze látta el Franciaországot. Nem csak a nők fiztek vele fényt, hanem a papok, nemesek, sőt a katonák is. XIII Lajos alatt eszpikékért annyi érepszén vándorolt külföldre, hogy a kormány elkobzás és 500 livre bírság terhe alatt kénytelen volt eltiltani a csipkeviselést. Mégis hordták. A tilalom nem használt.

Colbert nem tiltott, de teremtett. Ha már hordják, hát állítsa elő azt Franciaország.

Ügynekeinek megbízást ad, hogy neki oly asszonyt keressenek az országban, ki a Velenceze eszpekerést érti, de francia legyen, nemzetéhez, hazájához rakaszkodó.

Ily asszonyt fedeztek fel Gilbert-nében, kit gazdagon fizet, s utasít, hogy minél több francia nőt tanítsa meg a velencezei eszpe készítésére.

Néhány év alatt négy gyár szolgált finom eszpeket, és pedig annyit, hogy a hazai szükségletet fedezte. Ámde a kereskedők közül sokan vannak, kik nem ezeknél vásárolják be áruikat, hanem még mindig Velencezeből, bár rendeletek tiltják el őket ettől.

Látva Colbert, hogy a francia kereskedő előbb üzlet ember s csak azután hazafi, — szigorú rendszabályhoz nyúl. Kifirkészteti a velenceze követ által azon francia kereskedőket, kik a tilalom ellenére is Velencezeből hozzátják a csipkét, s mint a tilalom áthágóit bünteti őket.

Ismeretes volt, hogy Velenceze minő féltékenységgel őrzi ipari titkait, melyekhez, mint az ipar-történet említi, nem is férközhettek más abban az időben, mint egy magyar: Thurzó János, ki mint egyszerű munkás sajátította el Velencezeben az érezválasztás titkát s megszökeve onnan, a Thurzó család mesés gazdagságának lett alapítójává.

Colbert titokban tanulmányoztatja a velencezei tü-

ják, hogy a mi a felvidéken szemre, vagyára, szűletésre kiváló, az mind testestől-lelkestől magyar és oly erkölcsi hatalommal rendelkezik, mely mellett a nagy-szavú panszláv agitátorok ereje semmivé törpült. A rózsahegyi közgyűlés az egyesület tevékeny elnöke Szalavszky Gyula belügyi államtitkár fogja vezetni és megnyitó beszédében az egyesület szervezetében nagy-szabású reformot fog kezdeményezni. E közgyűlésen Csáky Gyula gróf főispán vezetése alatt tömeges küldöttséggel fogja magát képviseltetni már Szepesmegye is. Különben a többi kilencz megye is szép számú küldöttséggel fog részt venni a rózsahegyi nemzeti tüntetésben.

— Soltz Gyula főerdőtanácsos elköltözik Selmezbányáról és pedig M. Szigetre, a hova a király a m. k. földmívelési miniszterium előterjesztésére erdőgazgatóvá nevezte ki. Távozával társadalmi életünk vezetőinek, szerepvivőinek egyik tekintélyes tagját veszítjük el, ki szakjának művelése, akadémiai tanári teendői mellett kiváló tevékenységet fejtett ki a politikai, egyházi s egyesületi élet terén is, mint a törvényhatósági bizottság s több albizottság tagja, az itteni evang. egyházi világi felügyelője, több egyesület elnöke. Tágabb hatáskörű új állásába mindnyájunk tisztelete s becsülése kíséri.

— Közgyűlés. Városi törvényhatóságunk e havi közgyűlése 14-én lesz, a melyen egyebek között a város adósságainak konvertálását kimondó közgyűlési határozatra érkezett miniszteri rendelet is bemutatattatik a közgyűlésnek. Ugyancsak ekkor kerül napirendre a m. k. belügyminiszterium intézvénye Selmeze és Bélabánya városok ezimereinek újabb megállapítására nézve, továbbá a m. k. kereskedelemügyi miniszterium válasza a vízáradat által megrongált selmeze-g-berzenezei országút és városi helyreállítását kéro előterjesztésekre; — továbbá a városi erdőügyi és az e czézből kiküldött külön bizottság előterjesztése a tisztviselők fizetésének fölemelése tárgyában. A hodrusbányai új ovodába ez tiláson lesz az ovóné megválasztva.

— Új okmánybélyegek. A forgalomban lévő okmánybélyegek a m. kir. pénzügyminiszteriumnak f. é. 26211 számú rendelete értelmében csak folyó hó 31-ig használhatók s elárúsíthatók. Folyó évi szeptember 1-től kezdve kizárólag csak az újonnan forgalomba helyezőndő s részben már helyezett bélyegjegyeket leendő szabad használni s elárúsítani s a használaton kívüli helyezett bélyegjegyeket ezen időpont eltelté után való használata a bélyegkötelezettség nem teljesítésével egyenlőnek fog tekintetni. Az új bélyegjegyek alnyomata úgy a forintos, mint a krajczáros kategóriáknál fotográfiai barna, a forintos jegyek belső képe kék a krajczárosoké pedig sötétzöld színt. A forgalmon kívüli helyezett bélyegjegyek a bélyegraktáraknál és kir. adóhivataloknál f. é. szeptember 1-től ugyanczen hó 30-ig kikereshetők, mely határidő letelte után a forgalomból kivont bélyegjegyek sem kikereshetnek, sem értékük megtéríttetni nem fog. Ipar- és kereskedelmi könyvek, valamint váltótrájak, számlák és bélyegköteles okiratok kiállítására rendelt egyéb nyomtatványok, amennyiben azokra a jelenleg forgalomban lévő bélyegkek f. é. szeptember hó 1-je előtt eszközölt szabályszerű hivatalos felülbélyegzés által alkalmaztattak, a most

körgyártás és eszpekerés fogásait; kiket ezzel megbízott, minden pillanatban életökkel játszanak, mert ha rájönnek szándékukra, mulhatatlan tengerbe dobják őket.

Majd munkásokat szöktet s ez annyira sikerül neki, hogy rövid évtized alatt, már számos új iparág honosult meg Franciaországban.

Mindeme siker azonban távolról sem elégti ki a francia ipar megteremtőjét. Fáj lelkeinek, hogy Franciaországot nem nemzet, de osztályok alkotják, az ó hazafias szándékát fel nem fogják, szavát meg nem értik.

A nemes lenézte őt a posztókereskedő fiát, a pénz emberei félték tőle s gyűlölték, mint a visszadélek megterelőjét, a papokat is az ellentáborban látjuk, mert a vallási titfelem hívőnek tartották, pedig nem volt az, mert elve: legyen a két tenger köze a Rajnáig egy az érzelemben és nyelven: legyen francia s ha lehet, legyen egy vallásban is. Egységes és iparos ország legyen hazája.

Még a nép szószólóinak a népnekeknek is ily dal kél a hurján:

Oh mi minden máskép menne

Ha kaptájához hű lenne

Mindenki!

A disznó szebben rőfögne

A telen is szebben bögne

Colbert posztóját árulná,

Ország dolgát nem zavarná.

Minden, minden máskép menne!

Ezen és ehhez hasonló chansonok a miniszternek azon nézetére vonatkoznak, mely szerint ő azt tartotta jónak, ha az iparos fia iparos, a kereskedő kereskedő marad, miután-ig mintegy vérvé válik már gyermekkorában az üzleti fogás és megtanulja becsülni az apja szakját s becsülettel igyekszik is megfelelni annak. Az egykori kereskedőségét, bankhivatalnok jól ismerte a „régie czéga” jelentőségét.

említett időpontban túl is akadálytalanul használható vétethetnek.

— Vihnye fürdő vendégeinek száma a f. é. július-hó 29-éig 906-ot tett.

— Éhségűl lett tolvajjú. A minap három kazás tót azzal a panasszal állított be városunk rendőrségéhez, hogy tarisznyájukat, melyekben élelmi szerűk s 3 frt készpénzük volt, egy ismeretlen tolvaj az alatt, míg ők kaszáltak, a hátuk mögött lelopta a fáról. A rendőrség megindította a nyomozást s még aznap elcsipette a tolvajt egy szubancz képeben, a ki sok eszűréses csavarást után bevallotta tettét, ennek okán éhségűt hozván fel, melyet sehogyszem bírt másképen lecsillapítani. A tarisznyákat a pénzzel együtt elő is adta, s csak a harapni valóban látszott némi nyoma étvágyának. — Hűvökre került.

— Kárpát-egylet látta-füredi közgyűlése 62 szavazattal 43 ellenében elvetette azt az indítványt, a melynek értelmében az egyesület vezetése Budapestre lett volna átteendő. E határozat lesújtó ugyan reánk nézve, kik a Szintya-osztály kebelében az egyesület országossá tételét óhajtuk, de tekintve a szavazatok számát, mégis találunk némi biztatót és pedig abban, hogy mégis 43-an akadtak a tagok között, a kik a központi Budapestre tétele mellett szavaztak!

— Régészek kirándulása. Az országos régészeti és embertani társulat folyó évi augusztus-hó 11. 12. és 13-án tudományos kirándulást tesz Zólyomgyeében az annak területén található egyes régiségek és a Zólyomváros közelében elterülő Pusztavár (Pusztihrad) környékén eszközölt ásások megtekintése czéljából, mely alkalomra a program a következőleg lett megállapítva: Első nap augusztus 11. A társulat tagjai a déli gyorsvonattal érkeznek Zólyomba. Ünnepléses fogadtatás. Delután kirándulás Szélnyére az ottani u. n. „Ivegvár” megtekintése czéljából; onnan kirándulás Szlács-fürdőbe. Második nap augusztus 12. Kirándulás Pusztavárra, reggeli 8 órakor. 12 órakor ebéd a romoknál; d. u. 4 órakor uszonna ugyanott. (Részvételi díj: 1 frt 70 kr.) Harmadik nap augusztus 13. D. e. 10 órakor ünnepléses közgyűlése a társulatnak a városi szálló nagytérjében. Utána a város vezetőségének megtekintése; 2 órakor bankett. (Részvételi díj: 2 frt.)

— Az 1848—49-i szabadságharzi emlékek kiállításának rendező több értékes festményt rendeltek meg oly czéllal, hogy azokat a becsesebb s értékesebb tárgyakat bektőlő kiállítók közt díjak gyanánt osszárk ki a kiállítás befejeztével. E festmények közt Kollarz-nak két, igen sikerültnek mondható képe van. Az egyik a Kossuth cseglő beszédét hallgató nagy közönséget látjuk, hogy mily lelkesedéssel és (a képen jól kifejezett) áhítattal vették őt körül a derék alföldi magyarok. Az előtérben állók közül többen leborulva hallgatják Kossuthot. E kép párja azt a híres jelenetet ábrázolja, mikor Kossuth cseglő beszede után másnap több ezer (minden fegyvert fogható) ember lelkesedve indul Pest felé kaszákkal, fejszékkel és ajkukon a Kossuth dallal. Azt állítják, hogy itt hangzott föl először a mi kedves nótánk, hogy: „Kossuth Lajos azt izente”. Szerzőjét ma sem tudjuk. E képekön kívül ebtagnagyságu Kossuth mellképét olajba festve is kapnak mindama kiállítók, a kik nagyobb számu vagy a kik egyes, de igen érdekes dolgokat küldenek. A többi kiállító is kap ebtagnagyságu fénykép-imitaziót Kossuth képéből. Minden küldemény az 1848—49-i szabadságharzi kiállítás rendezőinek Budapestre a fővárosi vígadóba ezimzendő.

Mód nélkül megnevezhetjük Colbert reformterveinek keresztülvételét maguknak az iparosoknak s kereskedőknek hazafiatlansága, kik közül sokan, akiket Colbert kitanított, és felségített, — akkor, mikor már hasznára lehetek volna hazájuknak, felszedték sátorfájukat s idegen országokba mentek szerencsét próbálni, a hova más országok ügynekei a Colbertől eltanult modon kicsalták őket.

Felülről lenézetve származása miatt, alülről megcsalva, minden oldalról gyanúsítva, csak kevesektől megértette, vajjon miől meríti az erőt, az erkölcsi erőt a reformátor, ki testét, szellemét naponta 15 órai munkával győrti?

A felelet erre: a hazaszeretből.

Hazaszeretet! gyűlöletes szó, ha csak az ajkon van, de szép, ha érénye a szívben is honol, vagy tettekben nyilvánul!

Ez az erény országokat, birodalmakat alapított, kihalt népeknek nevé örökíté meg! Ezt akarta Colbert beleoltani nemzetbe s kiválóan abba az osztályba, melynek létét ő adott: a polgárságba.

Ámde éreznie kellett, hogy századokkal előzte meg e tekintetben korát; hatalma, szép szerével alkalmazva megtörök, az emberi élet oly rövid, hátha befejezetlen hagyja nagy művét s ideája; az egységes és gazdag hazai kufárok körmei között végtromlásra jut?

Ennek megtörténni nem szabad, ez megtörténni nem fog! Colbert mondja ezt, a márványember.

Ő nem várhatja be a korszellem fokozatos, biztos, de lassabb munkáját, ő siettetni annak lépteit, ha nem ébred fel népeben a haza iránti szeretet, hát félbrezsztá ő, előljárva példájával, hozva törvényt adva rendeletet.

Megtöltötte a francia alattvalóknak külföldön letelepedést, vagy külföldi szolgálatba lépést. Kevesen vagyunk, emberre, munkás kézre van szükségünk!

(Vége köv.)

